

Місцеві вибори:

П'ять із половиною годин обговорення – й парламент 259 голосами «за» ухвалив Закон «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» у другому читанні й загалом. На такій «мажорній ноті», за образним висловом депутатів із коаліції, 10 липня завершилася шоста сесія Верховної Ради VI скликання.

Після цього Головне юридичне управління майже два тижні здійснювало техніко-юридичне редагування всього тексту для усунення неузгодженостей. Голова парламенту Володимир Литвин підписав закон лише 22 липня. Переданий на підпис Президенту Віктору Януковичу остаточний варіант супроводжували 42 сторінки зауважень юристів апарату законодавчого органу. Як і очікувалося, глава держави не скористався правом вето, проте, ймовірно, він запропонує Міністерству юстиції самостійно чи спільно з народними депутатами вже в перших числах вересня внести до сесійної зали відповідні зміни, які врахуватимуть зауваження експертів.

Відомо, що серйозна правова «нестиковка» виникла після внесення з голосу положення про те, що місцеві вибори відбуватимуться на всій території України за винятком виборів Київського міського голови, Київської міськради і Тернопільської обласної ради. Водночас дострокові вибори відбулися не лише в цих

органах місцевого самоврядування і, відповідно до рішення Конституційного Суду від 4 червня 2009 року в справі за поданням Київської міської ради, вони також мають пройти не 31 жовтня 2010 року, а пізніше – після закінчення визначеного Конституцією строку повноважень депутатів відповідних рад і сільських, селищних, міських голів.

А загалом після врахування сотні й відхилення більш як тисячі поправок головні новели закону про місцеві вибори у редакції коаліції «Стабільність та реформи» не зазнали істотних змін. Винятком стала хіба що відмова від грошової застави для кандидатів і норма, згідно з якою один депутат може представляти декілька територіальних громад (жителей кількох сіл, селищ, міст чи районів).

Також народні обранці дозволили не застосовувати конкурсних процедур до товарів, робіт і послуг, закупівля яких здійснюється для підготовки й проведення виборів і референдумів в Україні, внісши

відповідні зміни до Закону «Про здійснення державних закупівель».

Коаліціанти остаточно скасували імперативний мандат і виборчі блоки та підтримали змішану систему проведення виборів депутатів Верховної Ради АРК, обласних, районних, міських, районних у містах рад. «Ми впевнені, що вона «співзвучна» з відкритими списками», – вважає автор законодавчої ініціативи – голова фракції Партії регіонів Олександр Єфремов.

Право на висунення кандидатів у депутати, а також мерів міст, як і в початковій редакції, реалізуватиметься виборцями лише через місцеві організації партій. За поправки Олесь Донія та Олександра Чорноволенка про можливість самовисування проголосували відповідно 14 і 16 парламентаріїв.

Відповідно до закону, військово-службовці термінової служби, громадяни України, що проживають за кордоном, особи, визнані судом недієздатними, а також громадяни, що перебувають у місцях позбавлення волі, не належать до жодної

Гра у перегони

Юрій ПОТАШНИЙ,
Ольга ПРОКОПЧУК (фото)

Ухвалення Верховною Радою нової редакції закону про місцеві вибори стало черговим політичним шоком для України. Документом залишилися невдоволені всі, навіть Партія регіонів, яка була ініціатором його прийняття. Експерти припускають, що вже восени закон зазнає змін.

Фікцією виявився основний позитив нового закону – «мажоритарка», адже традиційне в таких випадках самовисування законом не передбачено. Оскільки лише партійні осередки отримали право висувати кандидатів на мажоритарних округах, така форма організації виборів нагадує радше голосування за відкритими партійними списками, але аж ніяк не класичну «мажоритарку».

– Це підміна понять, що остаточно нівелює ідею виборів за мажоритарним принципом, – на прохання «Віча» коментує ситуацію

фінальний акорд

територіальної громади, а тому не мають права голосу на місцевих виборах.

Обласні, районні, в містах обласного значення, в Києві та Севастополі територіальні виборчі комісії формуватиме Центральна виборча комісія, а не місцева влада. До речі, закон передбачає значне розширення повноважень ЦВК під час проведення місцевих виборів. Зокрема, згідно зі статтею 24 комісія «може з власної ініціативи в разі прийняття територіальною виборчою комісією незаконного рішення або її бездіяльності скасувати таке рішення та (або) прийняти рішення по суті питання (у день голосування такі питання розглядаються невідкладно)».

Не знайшла підтримки норма про скасування «політичної дамби» для нових політичних сил – заборони висування своїх кандидатів місцевою організацією партії, що зареєстрована в установленому законом порядку менш як за триста шістьдесят п'ять днів до дня виборів.

За словами голови фракції БЮТ Івана Кириленка, їхня політична сила категорично проти прийняття документа в такій редакції: «Ми за політичне структурування суспільства, за політичну відповідальність, за відкриті пропорційні списки». Фракція навіть залишила сесійну залу перед початком розгляду питання, бо жодної з попра-

вок, унесених її представниками, профільний комітет не підтримав. Водночас попри публічні протести щодо нового закону «бютівцям» фактично на руку антиконкурентна норма про 365 днів, адже під неї підпадають суперники партії Юлії Тимошенко на електоральному полі Західної України – надто «юні» осередки партії Арсенія Яценюка, Анатолія Гриценка й Вячеслава Кириленка.

Як варіант ці політичні гравці можуть скористатися методом, що його взяв на озброєння Сергій Тігіпко для своєї партії «Сильна Україна». Там, де місцева організація почала працювати пізніше встановленого терміну, вона домовлятиметься з партіями без особливих амбіцій і пристойних рейтингів, осередки яких були зареєстровані за рік до виборів. «Можливо, укладемо меморандум з ними якесь угоди чи запрошуватимемо їхніх людей до себе в партію», – поділився цікавим рецептом політик.

Окрім того, після ухвалення закону про місцеві вибори лише лінивий журналіст, переобтяжений думами про відпустку, не написав про розцінки на купівлю завчасно зареєстрованої партійної структури. Відтак обійти цю норму закону не є проблемою для більш-менш платоспроможних кандидатів.

Підготував Олексій СИЦУК.

Коментар

Коментуючи дискусійні положення нової редакції закону про місцеві вибори, Голова парламенту підкреслив, що він був і залишається прихильником мажоритарної системи, однак у нинішній ситуації для її повернення немає достатньої підтримки. Стосовно норми про заборону самовисування для міських голів Володимир Литвин наголосив, що практика вступу до різних партій протягом каденції мера (залежно від політичної кон'юнктури) перетворилася на системне явище. «Крім того, міський голова примушує весь апарат ради почергово записуватися у прихильники тієї чи іншої політичної сили. Вважаю, що мерам треба діяти чесно й із самого початку сказати виборцям про свої політичні вподобання», – додав він.

Щодо заборони самовисування для депутатів місцевих рад, то Голова Верховної Ради також не бачить підстав для «праведного гніву»: «Якщо людина авторитетна, професійна, то вона обов'язково стане депутатом, адже партії вишукуються в чергу, щоб узяти її у свій список».

23

голова Комітету виборців України Олександр ЧЕРНЕНКО. – Аргументи на кшталт «це підсилить партійне будівництво в Україні» не витримують критики. Найявність печатки

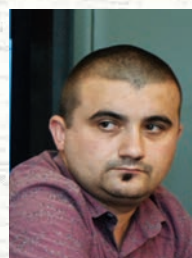
й свідоцтва про реєстрацію в жодному разі не гарантує існування на території громади дієвого партійного осередку.

О. Черненко привертає увагу до кількох суперечностей у новопеченому законі. Так, документ визначає, що в обласній раді мають бути представлені всі територіальні громади області, водночас округи нарізуються за рівною кількістю виборців. «Якщо в Київській області близько 100 територіальних громад,

то це означає, що має бути стільки ж мажоритарних округів», – пояснює голова Комітету виборців України.

Значно розширилися повноваження Центральної виборчої комісії. Згідно з новим законом, ЦВК може ухвалювати рішення за будь-яку дільничну комісію. Експерти вважають повноваження Центру виборчому надмірними.

Новина: віднині висувати кандидатів, зокрема й у так званих мажоритарних округах, можуть не всі партійні осередки, а лише ті, що були зареєстровані понад рік тому. В такий спосіб від участі у виборах відсікаються нові потужні партії, наприклад, політичні сили А. Яценюка та С. Тігіпка. Відомо, що з 700 місцевих організацій «Фронту змін» тільки 19 осередків існують більше, ніж рік. Для порівняння: ВО «Батьківщина» має 12 тисяч, а Соцпартія – 16 тисяч осередків. При цьому А. Яценюк

заявив, що його партія піде на місцеві вибори по всій Україні. Як? Таємницю розкриває **політичний аналітик Ярослав МАКІТРА:** «Використовуватимуться фактично недіючі

партії, які мають розгалужену мережу місцевих осередків, наприклад, СПУ, НДП, СДПУ(о)». Якщо представники певних політичних сил пройдуть до місцевих рад за списками інших партій, це в подальшому призводитиме до безкінечних переформатувань коаліцій, переконаний експерт.

– Можна було б змиритися з нормою про завчасну реєстрацію партійних осередків як обов'язковою умовою участі у виборчому процесі, якби її ухвалили за два роки до

виборів. Якщо ж вона приймається лише за чотири місяці до виборів, то її не можна розцінювати інакше, як політичну дискримінацію конкурентів, – резюмує О. Черненко.

Редакція закону про місцеві вибори не остаточна, переконаний директор PR-групи «Politech»

Тарас БЕРЕЗОВЕЦЬ. «Партія регіонів планує внести додаткові правки вже у вересні, – каже він. – Зміни, що тримаються в секреті навіть від партнерів по коаліції, ще більше погіршать умови участі у виборах решти політичних сил і полегшать життя партії влади. Стосуватимуться вони передусім здійснення виборів у мажоритарних округах».

Прецедентів несвоєчасних змін правил гри безпосередньо напередодні виборів в українській політиці декілька, зокрема, Партія регіонів спільно з частиною «Нашої України» внесла правки до Закону «Про вибори Президента України» менш ніж за тиждень до другого туру.

За словами Т. Березовця, воєни також планується змінити Закон «Про столицю України – місто-герой Київ», яким розмежовуватимуться повноваження Київського міського голови й голови КМДА. Перший виконуватиме лише представницькі функції, а другий отримає реальну владу в столиці. Це одна з причин, чому 31 жовтня в Києві не відбудуться вибори міського голови та до Київради.

– Партія регіонів намагається керувати містом, прикриваючись Черновецьким, – коментує становище в столиці Я. Макітра. Експерт також зазначає: якби вибори відбулися восени, то Л. Черновецького більше не переобирали б.

Проблема в Києві значно ускладнюється тим, що Партія регіонів поки що не має реального кандидата на столичного мера.

31 жовтня кияни обиратимуть лише депутатів районних рад. Оскільки нові голови районних у Києві рад можуть виявитися ще опозиційнішими до чинного мера, ніж нинішні, це значно загострить і без того наболілу проблему управління містом.

О. Черненко прогнозує, що Л. Черновецький незабаром зникне з політичної мапи України. Проте, намагаючись закріпитися в районних радах Києва, Партія регіонів вочевидь використає мережеву структуру «бабуся», як це було на останніх виборах Президента України. Бонусом для Л. Черновецького від ПР може слугувати перспектива спокійної пенсії.

– Явка на виборах у Києві буде безпрецедентно низькою. Тому виграє той, хто зуміє привести до дільниць свого виборця. Гадаю, Партія регіонів зможе мобілізувати «бабусь» і за рахунок цього одержати добрий результат, – розмірковує голова Комітету виборців України.

Конкуренцію ПР становитиме ВО «Батьківщина», намагатимуться поширити свій вплив у районних радах Києва В. Кличко, В. Пилипишин. Утім, не виключено, що згодом райради в столиці будуть скасовані, як це вже сталося в багатьох містах України. У такому разі в Києві взагалі виборів не буде.

Окрім Києва, маємо ще один виняток – Тернопіль: тут не здійснюватимуться вибори до обласної ради. Мотивується це тим, що в Тернополі, як і в столиці, відбулися позачергові вибори. Однак в Україні кілька сотень населених пунктів пережили позачергові вибори, а до переліку винятків вони чомусь не потрапили. Відповідно до рішення Конституційного Суду щодо Києва, яке поширюється на всі громади України, позатерміново обрані органи місцевої влади мають здійснювати повноваження протягом визначеного Конституцією строку: міські, сільські, селищні голови – 4 роки, місцеві ради – 5 років.

Т. Березовець каже, що нинішній склад Тернопільської обласної ради дає змогу практично безболісно переформатувати її в інтересах Партії регіонів. «Якщо до «регіоналів» приєднається «Єдиний центр», їм достатньо перетягнути на свій бік десяток депутатів, аби отримати більшість», – зауважує він.

За словами Я. Макітри, є інший сценарій розвитку подій докола Тернопільської облради: голова обласної держадміністрації М. Цимбалюк направляє подання до Верховної Ради, а народні депутати голосують за розпуск обласної ради. Можливо, цей аргумент М. Цимбалюк використовуватиме у політичній боротьбі.

Відомо, що опозиція має намір відправити закон про місцеві вибори на ревізію до Конституційного Суду. На переконання Т. Березовця, оскаржувати слід закон загалом, а не окремі його положення: якщо деякі норми документа визнають неконституційними, закон усе одно залишиться чинним. Проте, вважає експерт, опозиція боротиметься лише за скасування окремих статей, бо новий закон надає чимало преференцій парламентським силам, наприклад, вони мають виняткове право формувати дільничні комісії. «Заплющивши очі на деякі недоліки закону, опозиція зробить величезну помилку», – переконаний Т. Березовець.

На думку голови Комітету виборців України О. Черненка, Конституційний Суд не наслідатиметься до початку виборів винести вердикт щодо закону. «По за сумнівом, опозиції треба йти до суду, однак навряд чи це дасть задовільний результат», – прогнозує він.

Експерти в один голос стверджують, що на майбутніх виборах до місцевих органів влади значних фальсифікацій не буде. Хіба що у більшості регіонів зіпсує позитивну картину низька явка виборців. «У такому разі навіть найменша фальсифікація матиме відчутний ефект, – зауважує Т. Березовець. – Документ, на жаль, містить норми, які дають змогу на цілком законних підставах здійснювати фальсифікації. Взяти хоча б норму, відповідно до якої протокол вважається підписаним, якщо на ньому поставили свої підписи лише два члени дільничної комісії».

Як зазначив О. Черненко, характерною ознакою майбутніх виборів будуть не прямі фальсифікації на дільницях, а зовсім інші аспекти незаконного впливу на підсумки виборів: зняття конкурентів із переліку, залякування членів комісії, зрив кворуму тощо. Наприклад, на Сумщині, очевидно, з метою зачистки передвиборного поля, вже скасували реєстрацію партії «За Україну!» В. Кирилєнка. У Львові через судові рішення блокується переобрання керівника обласної організації ВО «Батьківщина», яким нині є народний депутат, перебіжчик до провладної коаліції І. Денькович.

– Такі випадки траплятимуться дедалі частіше, що позначиться на підсумках виборів. При цьому активно задіюватимуть суди, котрі з певних причин підконтрольні Партії регіонів, – вважає Я. Макітра.

Аби отримати якомога кращий результат у Західній та Центральній Україні, Партія регіонів, по-перше, проведиме до місцевих рад своїх людей за списками опозиційних сил. По-друге, негодних депутатів позбавлятимуть мандатів, а на їхнє місце прихотимуть зговірливіші. Такий механізм уже апробований у Київській, де нещодавно зняли повноваження з двох депутатів від «Блоку Литвина» – О. Антонової та Ю. Курінного. Директор PR-групи «Politech» Т. Березовець припускає, що ці технології можуть набути масового характеру.

Якщо Президент України не підпише нового закону, тоді вибори відбудуться за чинним законодавством. А це означає, що виборча кампанія має розпочатися раніше – вже 1 серпня.

Презирючи вибори на 31 жовтня, народні депутати «забули» виділити на них кошти. Можливо, вони спохватяться у вересні, коли зберуться на чергову сесію.

